

Wojciech LEWICKI, Bogusław STANKIEWICZ

EKONOMICZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU TURYSTYKI MORSKIEJ PRZYBRZEŻNEJ I ŚRÓDLĄDOWEJ – STUDIUM PRZYPADKU AGLOMERACJA SZCZECIN

ECONOMIC CONDITIONING OF THE DEVELOPMENT OF TOURISM SEA, INSHORE AND INLAND – CASE STUDY URBANIZED AREA SZCZECIN

Zakład Polityki Gospodarczej i Turystyki, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, ul. Żołnierska 47, 71-210 Szczecin
e-mail: bogusław.stankiewicz@zut.edu.pl, wojciech.lewicki@zut.edu.pl

Summary. In the article an attempt to pay attention to issues of economic conditioning of the development of tourism was made sea, waterside and inland. For empirical purposes they used the school of the case- with the questionnaire survey concerning the influence of economic variables on the development of tourism water with reference to the Szczecin urbanized area. Indicating existing restrictions of formal and desired perspective directions of changes in developmental processes of the sea, waterside and inland tourism is a purpose of the article, what in the future to lead perhaps to wider using available examinations and analyses in practice economic by all entities from the widely defined sector of the water tourism.

Słowa kluczowe: turystyka wodna, ekonomiczne uwarunkowania, aglomeracja szczecińska.
Key words: Water tourism, economic conditions, the agglomeration of Szczecin.

WPROWADZENIE

Rozwój szeroko definiowanej w literaturze przedmiotu turystyki wodnej¹ na obszarach metropolitalnych w dużej mierze uzależniony jest od intensyfikacji zainteresowania rozwojem tych usług przez władze samorządowe i instytucje działające na terenie tych gmin (Turystyka w województwie... 2014). W większości przypadków, efekt ten osiągnąć jest poprzez

¹W dostępnej literaturze nie ma precyzyjnej definicji turystyki wodnej w większości opracowań z pojęciem turystyki wodnej kojarzone są trzy segmenty rynku usług turystycznych takie jak:

- Turystyka morska definiowana, jako wszelkie przejawy ruchliwości turystycznej znajdującej swój wyraz w wycieczkach morskich na statkach wycieczkowych, specjalnie do tego celu przeznaczonych, lub na statkach liniowych, oferujących wycieczki w sezonach martwych, w uprawianiu żeglarstwa przybrzeżnego, traktowanego nie jako wyczyn sportowy, lecz forma spędzania czasu.
- Turystyka przybrzeżna obejmująca podróże i uprawiane żeglarstwa przybrzeżnego po obszarach Morza Bałtyckiego i akwenach przyległych do 8° długości geograficznej wschodniej.
- Turystyka śródlądową którą można określić jako tak zwaną powszechną lub szczególną formę wykorzystania wód śródlądowych w celu transportu, połów ryb, uprawiana sportów wodnych i motorowodnych, hotelarstwa na wodzie, mieszkania na wodzie czy prowadzenia gastronomii na wodzie (Lewicki i Stankiewicz 2015).

tworzenie strategii działania w zakresie rozwoju infrastruktury i suprastruktury turystycznej² (Strategia rozwoju Szczecina... 2011). Ponadto jak wskazuje dostępne piśmiennictwo istotną rolę w rozwoju omawianego procesu mogą także pełnić instytucje, organizacje, podmioty gospodarcze oraz same uczelnie wyższe zlokalizowane w aglomeracji szczecińskiej³ (Struktura krajowego... 2010). Stąd też istotnym zadaniem w sferze rozważań akademickich jest podjęcie próby analizy, uwarunkowań ekonomicznych rozwoju potencjału turystycznego, jakie tworzą drogi wodne wokół aglomeracji szczecińskiej. W celu realizacji tego zadania w tym konkretnym przypadku, autorzy posłużyli się jedną z metod badawczych powszechnie stosowaną z dostępnym piśmiennictwie⁴.

Już na wstępie należy podkreślić, że rosnące znaczenie turystyki wodnej, jako zjawiska gospodarczego rodzi pytania dotyczące mechanizmów jej rozwoju (Skalska 2006). W nowoczesnych gospodarkach podstawowym regulatorem procesów gospodarczych jest wprawdzie rynek, ale jego funkcjonowanie, czynniki, które go kształtują – są bardzo złożone (Wodejko 1998). W przypadku turystyki wodnej mamy do czynienia ze szczególnie dużą skalą trudności, ponieważ jest to zjawisko z pogranicza ekonomii i socjologii, o złożonej strukturze geograficznej. Trudno sobie wyobrazić wszechstronne zbadanie wszystkich uwarunkowań rozwoju turystyki wodnej, niemniej warto podjąć wysiłek przynajmniej częściowego poznania zmiennych, które decydują o kształcie rynku usług turystyki wodnej w szczecińskiej aglomeracji.

Na uwagę zasługuje fakt, że w artykule uwzględniono zarówno podejście makroekonomiczne, jak i mikroekonomiczne. Oznacza to, że analizie poddano zarówno związki między rynkiem usług turystyki wodnej a całą gospodarką, jak czynniki kształtujące działania przedsiębiorstw i samych konsumentów.

Przedstawione podejście stało się podstawą przyjęcia warunków brzegowych i metodyki postępowania nakierowanej na próbę zwymiarowania wpływu ekonomicznych⁵ zmiennych na rozwój turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej poprzez:

²W Szczecinie obowiązuje trzyszczeblowy system dokumentów strategicznych: strategia rozwoju (uchwała Rady Miasta), programy strategiczne, programy dziedzinowe.

³Agglomeracja szczecińska tworzy układ urbanistyczny składający się z dwóch elementów będących w stałej symbiozie ze sobą tj. wielkiego miasta, które stanowi jego ośrodek centralny oraz szeregu miast i jednostek osadniczych. To obszar aglomeracji monocentrycznej, który ukształtował się wokół stolicy województwa zachodniopomorskiego – Szczecina, jest największym tego typu obszarem na północnym zachodzie Polski.

⁴Nie istnieje jedna uniwersalna metoda oceny potencjału turystycznego, a kryteria dobiera się w zależności od celu i skali opracowania.

⁵Ze względu na złożoność zjawiska turystyki, czynniki, które mają wpływ na funkcjonowanie rynku usług turystycznych, mogą mieć charakter ekonomiczny lub pozaekonomiczny: społeczny lub przyrodniczy. Określenie, jakie czynniki uznać za ekonomiczne, a jakie za społeczne lub prawne, w dużym stopniu zależy od przyjętej teorii ekonomicznej. W ekonomii klasycznej podstawowe parametry to ceny, podatki, wynik finansowy przedsiębiorstwa, stopa inflacji. Zakłada ona także, iż wszystkie podmioty rynku dysponują jednakowymi informacjami i na tej podstawie racjonalnie podejmują decyzje. Inne teorie, zwłaszcza nowa ekonomia instytucjonalna, zwracają uwagę na różnego rodzaju sytuacje asymetrii informacji między uczestnikami rynku oraz wpływ instytucji (formalnej lub nieformalnych) na działalność podmiotów gospodarczych. Teoria ta wprowadza koncepcję kosztów transakcyjnych, czyli kosztów związanych z realizacją transakcji. W tym artykule skoncentrowano się na wskazaniu czynników ekonomicznych w rozumieniu klasycznej ekonomii, z zaznaczeniem, że ich wpływ jest ograniczony i może być istotnie modyfikowany przez czynniki o charakterze politycznym i prawnym, a także przez samą strukturę rynku (Bull 2005).

- analizę uwarunkowań ekonomicznych odnoszących się do aglomeracji szczecińskiej w aspekcie rozwoju turystyki morskiej nadbrzeżnej i śródlądowej,
- ocenę ekonomicznych zmiennych rozwoju turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej po stronie popytowej i podażowej na podstawie badań ankietowych⁶.

Na podstawie pogłębionej analizy literatury, obserwacji rzeczywistości rynkowej oraz rozpoznania praktycznych aspektów przedmiotowej problematyki, autorzy przyjęli następującą hipotezę: ocena zmiennych rozwoju turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej po stronie popytowej i podażowej pozwoli po części na określenie ekonomicznych uwarunkowań rozwoju turystyki morskiej i przybrzeżnej i śródlądowej w odniesieniu do szczecińskiej aglomeracji.

Natomiast fundamentalnym celem jest zasygnalizowanie istniejących ograniczeń formalnych i pożądaných perspektywicznych kierunków zmian w procesach rozwojowych turystyki morskiej, przybrzeżnej i śródlądowej szczecińskiej aglomeracji.

AGLOMERACJA SZCZECIN I JEJ UWARUNKOWANIA EKONOMICZNE

Specyfika szczecińskiej aglomeracji⁷ polega m.in. na zróżnicowaniu i dużej rozległości obszarów nadwodnych w jej obrębie. Stwarza to wyzwania i możliwości w zakresie rozwoju turystyki wodnej oraz jej wykorzystania na rzecz wszechstronnego rozwoju ekonomiczno-gospodarczego (Lewicki i Stankiewicz 2015). Znajduje to wyraz w prowadzonych przez władze samorządowe oraz poszczególne gminy przedsięwzięciach na rzecz podniesienia, jakości infrastruktury turystycznej i suprastruktury ruchu turystycznego, co bezpośrednio zdaniem autorów wpływa na kreowanie nowych produktów oraz zwiększenia dostępności informacji o nich (Lewicki i Stankiewicz 2014). Rośnie jednocześnie rola usług turystycznych w celu wykorzystania istniejącego potencjału oraz zapewnienia oczekiwanych efektów w wymiarze ekonomicznym (Nieżgoda 2012).

Omawiając czynniki ekonomiczne występujące w makrootoczeniu warto zwrócić uwagę na pewną specyfikę rynku, z jaką mamy do czynienia w przypadku turystyki wodnej (Aleziak 2012). Należy przede wszystkim pamiętać, że w odniesieniu do tego strumienia ruchu turystycznego konsumpcja turystyczna odbywa się wyłącznie w obszarze metropolitalnym. Biorąc to pod uwagę, źródeł ekonomicznego oddziaływania na turystykę należy upatrywać w trzech grupach czynników, którymi są:

1. Zmienne ekonomiczne występujące na obszarze generującym ruch turystyczny. Oddziałują one na popyt rezydentów tego obszaru niezależnie od tego, dokąd zamierzają oni podróżować, i wskazują na pewne możliwości (i ograniczenia) w zakresie czasu wolnego, ograniczenia ekonomiczne (dochody) oraz bariery administracyjno-fiskalne:
 - poziom dochodów indywidualnych (a zwłaszcza funduszu swobodnej konsumpcji),
 - podział dochodów (wydaje się, że chodzi tu głównie podział na dochody przeznaczone na turystykę i dobra wobec niej substytucyjne),
 - prawo do urlopów, długość płatnych urlopów i stopień ich wykorzystania,

⁶W odniesieniu do zastosowanej metody, badanie empiryczne przeprowadzono z zachowaniem standardów naukowych zarówno w zakresie doboru próby jak też w sposobie konstrukcji kwestionariusza-ankiety.

⁷Agglomeracja szczecińska to obszar intensywnej urbanizacji. Centrum administracyjno-gospodarcze-kulturalne. Obszar węzłowy intensywnego rozwoju i przekształceń przestrzennych obejmujących miasto Szczecin, Świnoujście, Stargard Szczeciński, Gryfino, Goleniów, Police).

- siła nabywcza waluty,
 - polityka podatkowa i kontrola wydatków turystycznych.
2. Zmienne ekonomiczne występujące na obszarze recepcji turystycznej. Oddziałują one na turystów niezależnie od tego, skąd oni przyjeżdżają. Są to zarówno czynniki odnoszące się do produktu turystycznego, jak i do podaży:
- poziom cen,
 - konkurencja na rynku,
 - jakość produktów turystycznych,
 - regulacje ekonomiczne w sektorze turystyki.
3. Zmienne pojawiające się na styku wzajemnego oddziaływania danego obszaru wysyłającego i recepcyjnego. Są to:
- relacja między cenami na obydwu obszarach (zwłaszcza cenami usług turystycznych),
 - działania promocyjne podejmowane przez obszary recepcji turystycznej na obszarze wysyłającym,
 - kursy wymiany walut,
 - relacja czasu podróży do jej kosztu (Bull 2005).

Trzeba jednak podkreślić, że w turystyce wodnej zmienne pojawiające się na styku wzajemnego oddziaływania obszarów wysyłających i recepcyjnych będą oddziaływać z różnym nasileniem w odniesieniu do różnych segmentów rynkowych (będą miały inne znaczenie np. dla turystyki nadmorskiej a inne dla turystyki nadbrzeżnej) (Żemła 2010). Jednak to przede wszystkim na podstawie tych zmiennych konsumenci budują swój „koszyk” produktów substytucyjnych i dokonują wyborów spośród różnych obszarów recepcji turystycznej i różnorodnych produktów turystyki wodnej dostępnej min. w szczecińskiej metropolii (Alejziak 2012). Warto jednak zauważyć, że ich wiedza o szczegółowych parametrach ekonomicznych właściwych dla poszczególnych rynków jest zazwyczaj niezbyt dokładna, a zatem wybór jest niedoskonały i nie zawsze wynika z racjonalnych przesłanek (Dziedzic i Skalska 2012).

Ponadto na tym etapie rozważań na uwagę zasługują fakt, że jak wykazały obserwacje poczynione przez autorów, że weryfikacja jedynie na podstawie zmiennych ekonomicznych może prowadzić do pochopnej i błędnej oceny znalezienia silnych przesłanek do szybkiego rozwoju turystyki przybrzeżnej, śródlądowej i morskiej w odniesieniu do szczecińskiej aglomeracji, zatem na ostateczne stanowisko w tej sprawie powinny mieć także wpływ inne determinanty, które na tym etapie rozważań nie podlegały eksploracji badawczej⁸.

ANALIZA I EKONOMICZNYCH UWARUNKOWAŃ ROZWOJU TURYSTYKI MORSKIEJ, NADBRZEŻNEJ I ŚRÓDLĄDOWEJ – STUDIUM PRZYPADKU AGLOMERACJA SZCZECIN

Na samym wstępie rozważań opierając się na wnikliwej analizie ekonomicznych uwarunkowań w odniesieniu do aglomeracji szczecińskiej założono, że:

⁸Pozostałe czynniki ekonomiczne oraz pozaekonomiczne kształtujące rynek: demograficzne, polityczne, kulturowe i przyrodnicze, zostały w tej analizie pominięte.

- W dostępnym piśmiennictwie odnoszącym się do problematyki uwarunkowań ekonomicznych rozwoju turystyki wodnej występuje jednomyślność, że badania ankietowe umożliwiają zarówno ocenę jak i analizę uwarunkowań rozwoju w tym sektorze usług (Skalska 2006). Na uwagę zasługują fakt, że w dostępnej literaturze przedmiotu szczegółowo i gruntownie omówiono zarówno uwarunkowania, zastosowane metody jak i przykłady takich badań odnoszących się do poszczególnych aglomeracji związanych z dostępnością do usług z zakresu turystyki wodnej⁹.
- Zidentyfikowane procesy narastającej wielosegmentowej konkurencji oraz kooperacji na rynku spowodowały, że następuje konieczność zbadania wpływu ekonomicznych zmiennych na rozwój sektora turystyki wodnej w odniesieniu do aglomeracji szczecińskiej. Autorzy nie popełnią błędu myślowego, jeśli przyjmą następujące założenie: *skoro postępując się przyjętą metodą badawczą oceniono i zidentyfikowano uwarunkowania ekonomiczne rozwoju turystyki wodnej w innych regionach Polski, można, zatem zastosować tożsame narzędzie badawcze w celu oceny uwarunkowań rozwoju w odniesieniu do rynku turystyki wodnej aglomeracji szczecińskiej*. Założono, iż badania ankietowe wybranych podmiotów mogą być pomocne także, jako narzędzie oceny konkurencyjności wybranych usług z sektora turystyki wodnej a co za tym idzie posłużyć mogą do weryfikacji nakładów finansowych na rozwój poszczególnych sektorów usług z zakresu turystyki wodnej w szczecińskiej aglomeracji.
- Dla potrzeb oceny ekonomicznych uwarunkowań rozwoju turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej w odniesieniu do aglomeracji Szczecińskiej znaczenia naukowego nabiera nie tylko przyjęta i zastosowana metoda badawcza, ale i dane poddane analizie, i tak dla przykładu, porównywanie nakładów finansowych na poszczególne gałęzie czy też sektory turystyki wodnej, zważywszy na znaczą dysproporcje finansowania byłoby błędem logicznym. W celu zachowania poprawności naukowej i wartości metodologicznej badań przyjęto, że ankieta będzie dotyczyć strony popytowej jak i podaźowej, co pozwoliło na ocenę wpływu uwarunkowań ekonomicznych na w/w strony w formie wynikowej i tabelarycznej. W celu interpretacji i oceny wyników wypowiedzi ograniczono do dwóch wariantów (tak lub nie).
- Autorskie badania ankietowe zostały przeprowadzone na przełomie maja/września 2014 r. zarówno pośród podmiotów prowadzących swoją działalność jak i odbiorców tych usług w szczecińskim obszarze metropolitarnym w sektorze turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej.

Z punktu widzenia poprawności eksploracji oraz możliwości uchwycenia potrzebnych danych badania ankietowe dotyczyły trzech gałęzi usług z zakresu turystyki wodnej dostępnych w aglomeracji szczecińskiej:

- turystyki morskiej,
- turystyki nadbrzeżnej,
- turystyki śródlądowej.

⁹ Dobrym przykładem są dostępne opracowania dotyczące strategii działania dla rozwoju turystyki wodnej w odniesieniu do Trójmiasta.

Pierwszy etap badań obejmował analizę wyselekcjonowanych podmiotów po stronie podażowej mających w ofercie usługi turystyki wodnej z obszaru szczecińskiej metropolii¹⁰.

Ociągnięte wyniki badań ankietowych zaprezentowano w tab. 1.

Tabela 1. Wyniki zbiorcze ankiety dotyczące oceny ekonomicznych uwarunkowań rozwoju turystyki wodnej w aglomeracji Szczecińskiej strony podażowej wyrażone w %

Zmienne ekonomiczne i ich wpływ na dany sektor turystyki	Turystyka morską	Turystyka przybrzeżna	Turystyka śródlądowa
Występujące na obszarze generującym ruch turystyczny	tak/nie 95/5	tak/nie 97/3	tak/nie 92/8
Występujące na obszarze recepcji turystycznej.	tak/nie 95/5	tak/nie 97/3	tak/nie 92/8
Pojawiające się na styku wzajemnego oddziaływania danego obszaru wysyłającego i recepcyjnego.	tak/nie 95/5	tak/nie 97/3	tak/nie 92/8

Analiza wyników badań ankietowych przeprowadzonych w podmiotach gospodarczych prowadzących swoją działalność w zakresie turystyki wodnej na obszarze szczecińskiej aglomeracji wskazuje, że dla ponad 90%, uczestników reprezentujących stronę podażową rynku zmienne ekonomiczne (występujące na obszarze generującym ruch turystyczny, na obszarze recepcji turystycznej i pojawiające się na styku wzajemnego oddziaływania danego obszaru wysyłającego i recepcyjnego) mają fundamentalne znaczenia dla rozwoju danego sektora turystyki wodnej. Na tej podstawie można pokusić się o tezę, że w odniesieniu do strony podażowej występuje silna zależność między zmiennymi ekonomicznymi a rozwojem danego sektora turystyki morskiej, co bezwątpienia jest widoczne nie tylko w strategii i misji działania, ale i szeroko zakrojonej działalności lobbingsowej w zakresie promocji poszczególnych sektorów usług w tym także turystyki wodnej w szczecińskiej aglomeracji.

W drugim etapie badań analizie poddano stronę popytową¹¹, czyli odbiorców usług z sektora turystyki wodnej. Z tym zastrzeżeniem, że w celu zachowania poprawności logicznej i metodologicznej badań, analiza dotyczyła tych samych podmiotów, które wcześniej występowały po stronie podażowej. Wyniki badań ankietowych przedstawiono w tab. 2.

Analiza wyników badań wskazuje jednoznacznie, że odbiorcy usług (ponad 90%), czyli strona popytowa nie przywiązuje większej wagi do zmiennych ekonomicznych mających wpływ na rozwój danego sektora turystyki wodnej. Zatem wyniki badań potwierdzają, że wiedza o szczegółowych parametrach ekonomicznych właściwych dla poszczególnych sektorów turystyki wodnej jest zazwyczaj niezbyt dokładna, a zatem wybór jest niedoskonały i nie zawsze oparty na racjonalnych przesłankach ekonomicznych. Można, zatem pokusić się o tezę, że w odniesieniu do strony popytowej czynnikiem decydującym o wyborze poszczególnych form turystyki wodnej są czynniki natury pozaekonomicznej. Na tym etapie

¹⁰Próba badawcza obejmowała 30 podmiotów (przedsiębiorstw) mających w swojej ofercie usług z zakresu turystyki wodnej po 10 podmiotów na każdy z 3 sektorów rynku.

¹¹Liczoność próby to 90 osób po 30 dla każdego sektora turystyki wodnej szczecińskiej aglomeracji.

rozważań, nie można zapominać, że wynika to po części ze świadomego działania usługodawców, maskującego konkurencyjność wewnątrz sektorową¹². Należy jednak podkreślić na rynkach dojrzałych, na których klient jest coraz bardziej świadomy, ma coraz lepszy dostęp do informacji, coraz lepszą orientację, co do wartości, jaką uzyskuje za płaconą cenę, takie zachowanie strony popytowej może się to okazać działaniem dość krótkowzrocznym, a uwarunkowania ekonomiczne w dłuższej perspektywie czasu mogą górować nad innymi czynnikami (Żemła 2010).

Tabela 2. Wyniki zbiorcze dotyczące oceny ekonomicznych uwarunkowań rozwoju turystyki wodnej w aglomeracji Szczecińskiej-strony popytowej wyrażone w %

Zmienne ekonomiczne	Turystyka morską	Turystyka przybrzeżna	Turystyka śródlądowa
Występujące na obszarze generującym ruch turystyczny	nie/ tak 95/5	nie/tak 96/4	nie/tak 93/7
Występujące na obszarze recepcji turystycznej.	nie/tak 95/5	nie/tak 96/4	nie/tak 93/7
Pojawiające się na styku wzajemnego oddziaływania danego obszaru wysyłającego i recepcyjnego.	nie/tak 95/5	nie/tak 96/4	nie/tak 93/7

PODSUMOWANIE

Dostępne piśmiennictwo wskazuje jednoznacznie, że szczecińska aglomeracja, jako nieliczna posiada doskonałe warunki do uprawiania turystyki wodnej. Jej specyfikę stanowi unikalne połączenie szerokiego dostępu do wybrzeża morskiego, duży obszar morskich wód wewnętrznych i ich połączenie z obszarem ujścia Odry o dużym zróżnicowaniu form wodnych, a także skupisko terenów pojeziernych (Strategia rozwoju Szczecina... 2011). Takie nagromadzenie walorów krajobrazowych i turystycznych w oparciu o zasoby wodne przy ich wewnętrznym zróżnicowaniu stanowi ewenement w skali kraju i nie ma wielu porównywalnych obszarów w skali Europy. Należy zwrócić uwagę na fakt, że dla mieszkańców szczecińskiej metropolii wypoczynek nad wodną wciąż pozostaje ulubioną formą spędzania czasu wolnego, co w konsekwencji prowadzić może bezpośrednio do bogactwa form sportów i rekreacji wodnej, bo jak wskazują dostępne analizy i raporty mieszkańcy szczecińskiej metropolii przeznaczają coraz większe środki na wypoczynek oraz związane z tym zakupy sprzętu wodnego. Dotychczas skala tego zjawiska była nieproporcjonalna do zasobów wodnych metropolii, jednych z największych w skali kraju. A zauważalna nierównowaga miała miejsce w terytorialnym rozkładzie wodnego ruchu turystycznego, który dominował przez lata na Mazurach, gdzie przecież łączna powierzchnia akwenów nieznacznie przekracza

¹²Problem ten dostrzeżony został także przez władze samorządowe i lokalnych przedsiębiorców w aglomeracji trójmiejskiej. Fundamentalnego znaczenia nabiera położenie geograficzne. Podobna sytuacja zauważalna jest już w Aglomeracji Szczecińskiej w szczególności w sezonie letnim w odniesieniu do usług sektora turystyki wodnej śródlądowej.

zasoby wód powierzchniowych aglomeracji szczecińskiej (Zaręba 2000). Jak wykazały wcześniejsze badania poczynione przez autorów, stopniowo aglomeracja szczecińska w zakresie zagospodarowania terenów wodnych niweluje ten dystans (Lewicki i Stankiewicz 2015). Wpływ na taki stan rzeczy z pewnością ma rosnące zainteresowanie turystów zagranicznych zarówno krótkotrwałymi przyjazdami na dostępne akwenu wodne, ale także stałym rozwojem w infrastrukturę wodno-jachtową w portach aglomeracji szczecińskiej.

Do najważniejszych wniosków z przeprowadzonych badań można zaliczyć:

- dla większości uczestników reprezentujących stronę podażową rynku (ok. 90%), zmienne ekonomiczne występujące na obszarze generującym ruch turystyczny, na obszarze recepcji turystycznej i pojawiające się na styku wzajemnego oddziaływania danego obszaru wysyłającego i recepcyjnego mają wpływ na rozwój danego sektora usług turystyki wodnej,
- strona popytowa (ok. 90%), nie przywiązuje większej wagi do uwarunkowań ekonomicznych mających wpływ na rozwój danego sektora turystyki wodnej.

Ocena zmiennych rozwoju turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej po stronie popytowej i podażowej pozwoliła po części na ocenę i weryfikację wpływu ekonomicznych uwarunkowań rozwoju turystyki morskiej i przybrzeżnej i śródlądowej w odniesieniu do szczecińskiej aglomeracji.

Istniejące ograniczenia formalne w procesach rozwojowych turystyki morskiej, przybrzeżnej i śródlądowej szczecińskiej aglomeracji wynikają między innymi z odmiennych zachowań rynkowych zarówno po stronie popytowej, jak i podażowej. Z tym zastrzeżeniem, że pożądane i perspektywiczne kierunki zmian w procesach rozwojowych turystyki morskiej, przybrzeżnej i śródlądowej szczecińskiej aglomeracji powinny uwzględniać fakt, że zarówno strona popytowa jak i podażowa są wzajemnie z sobą powiązane.

Resumując podjęta przez autorów próba oceny ekonomicznych uwarunkowań rozwoju turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej studium przypadku aglomeracja Szczecin nie wyczerpuje pełni istoty zagadnienia, a stanowi jedynie próbę zasygnalizowania złożoności badanej problematyki a poprawność zaproponowanych założeń z pewnością w przeciągu kilku lat zweryfikuje rynek, co pozwoli z pewnością na dalszą ocenę i weryfikację wpływu ekonomicznych uwarunkowań rozwoju turystyki morskiej, nadbrzeżnej i śródlądowej do tego regionu Polski.

PIŚMIENNICTWO

- Alejskiak W.** 2012. Sekwencyjna analiza trendów turystycznych (SATT) jako instrument diagnozowania zmian w popycie turystycznym. Popyt turystyczny. Zagadnienia podstawowe. Zesz. Nauk. USzczec. 697, 45–47.
- Bull A.** 2005. *The Economics of Travel and Tourism*. 2nd ed. Oxford Longman, 15–16.
- Dziedzic E., Skalska T.** 2012. Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju usług turystycznych w Polsce, Warszawa, Wydaw. Stowarzyszenie na Rzecz Badania, Rozwoju i Promocji Turystyki, 15–30.
- Lewicki W., Stankiewicz B.** 2014. Istota procesów innowacyjnych w turystyce morskiej w odniesieniu do regionu Morza Bałtyckiego – studium przypadku – (działalność uzdrowiskowa i lecznicza w województwie zachodniopomorskim). II Międzynarodowy Kongres Morski, Szczecin 10–12 czerwca, 30–31.

- Lewicki W., Stankiewicz B.** 2015. Turystyka morska – wykorzystanie zasobów morza a ochrona środowiska naturalnego, III Międzynarodowy Kongres Morski, Szczecin 10–12 czerwca, 13.
- Nieżgoda A.** 2012. Popyt turystyczny – uwarunkowania i perspektywy rozwoju. Popyt turystyczny. Zagadnienia podstawowe. Zesz. Nauk. USzczec. 697, 67–68.
- Skalska T.** 2006. Wybrane narzędzia oceny wpływu turystyki na gospodarkę w regionie, w: Turystyka w ujęciu podmiotowym i przestrzennym. Człowiek–Przestrzeń–Przedsiębiorstwo, 72.
- strategia rozwoju Szczecina 2025, Szczecin dla Ciebie.** 2011. Urząd Miasta Szczecin, maj, 25–26.
- Struktura krajowego i zagranicznego ruchu turystycznego w Województwie Zachodniopomorskim w okresie sezonu letniego oraz poza sezonem w 2010 r.** 2010. Raport z badań, Urząd Marszałkowski Miasta Szczecina, 78–79.
- Turystyka w województwie zachodniopomorskim w 2013.** 2014. Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin, 9.
- Wodejko S.** 1998. Ekonomiczne zagadnienia turystyki. Warszawa, Wyższa Szkoła Handlu i Prawa, 8.
- Zaręba D.** 2000. Ekoturystyka. Wyzwania i nadzieje. Warszawa, Wydaw. Nauk. PWN, 90
- Żemła M.** 2010. Wartość dla klienta w procesie kształtowania konkurencyjności obszaru recepcji turystycznej. Katowice, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. W. Korfantego, 45.

